

Kinh nghiệm ứng phó bùng phát dịch Covid-19: Bài học từ Việt Nam (nghiên cứu dữ liệu từ ngày 24/12/2019 đến ngày 10/05/2020)

Võ Minh Hiếu

Nghiên cứu tự do

TÓM TẮT

Sau 5 tháng bùng phát dịch Covid-19, Việt Nam xác nhận có 288 ca nhiễm ngày 10/05/2020, không có trường hợp tử vong; phần lớn ca nhiễm xâm nhập từ nước ngoài. Đây là con số rất thấp so với các quốc gia khác trong khu vực châu Á. Nghiên cứu được thực hiện nhằm phân tích quá trình Việt Nam chống dịch Covid-19 bằng cách phương pháp thu thập dữ liệu có độ tin cậy cao từ nhiều nguồn khác nhau. Phản ứng nhanh chóng kết hợp với các biện pháp quyết liệt, văn hóa cộng đồng gắn kết, gia tăng nền tảng thương mại điện tử và chiến lược truyền thông hiệu quả được xem là yếu tố then chốt tạo điều kiện cho Chính phủ Việt Nam ngăn chặn thành công dịch Covid-19. Kết quả phân tích các chiến lược và kinh nghiệm ứng phó của Việt Nam đóng vai trò là thông tin tham khảo dành cho các quốc gia, vùng lãnh thổ trên thế giới về kinh nghiệm ứng phó tình trạng khủng hoảng sức khỏe cộng đồng trong tương lai.

Từ khóa: Covid-19, kinh nghiệm, SARS-CoV-2, Việt Nam

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Tháng 12/2019, giới truyền thông Việt Nam bắt đầu đưa tin về dịch bệnh nghi là SARS bùng phát tại Trung Quốc [1 - 3]. Những trường hợp phát hiện nhiễm bệnh đều có cùng triệu chứng viêm phổi [4]. Đến tháng 01/2020, Chính phủ Trung Quốc chính thức công bố thông tin về chủng virus Corona mới (SARS-CoV-2) và vật lộn ngăn chặn sự bùng phát mạnh mẽ của chủng virus này tại tâm dịch - thành phố Vũ Hán, đây cũng là thời điểm Việt Nam bắt đầu kỳ nghỉ Tết Nguyên Đán. Ngày 24/01/2020, Việt Nam chính thức công bố ca nhiễm Covid-19 đầu tiên là một nam giới có quốc tịch Trung Quốc đi từ thành phố Vũ Hán (Trung Quốc) đến thăm con trai sinh sống tại Hà Nội (Việt Nam) [5 - 7]. Dư luận xã hội dấy lên mối lo ngại Việt Nam có nguy cơ cao trở thành ổ dịch thứ hai trên thế giới sau Trung Quốc. Xét về khoảng cách địa lý, Việt Nam và Trung Quốc có 1,406 km đường biên giới đất liền giữa 7 tỉnh thành miền Bắc Việt Nam (Điện Biên, Lai Châu, Lào Cai, Hà Giang, Cao Bằng,

Lạng Sơn và Quảng Ninh) với tỉnh Vân Nam và khu tự trị dân tộc Choang - Quảng Tây của Trung Quốc [8]. Hoạt động giao thương diễn ra sôi nổi tại nhiều khu vực cửa khẩu Việt Nam - Trung Quốc. Đặc biệt, tình hình cao điểm mua sắm dịp Tết Nguyên Đán của người dân tăng cao, dự báo nguy cơ xảy ra tình trạng nhiễm dịch bệnh xuyên biên giới là điều không tránh khỏi.

Bên cạnh đó, thời gian đầu năm cũng là cao điểm đón khách du lịch quốc tế đến Việt Nam. Số lượng lớn khách Trung Quốc thực hiện chuyến đi trong Tuần lễ vàng dịp Tết Nguyên Đán (The Golden Week - Lunar New Year) đến những địa điểm du lịch hàng đầu của Việt Nam như Hạ Long, Đà Nẵng, Nha Trang, Thành phố Hồ Chí Minh, Phú Quốc. Theo ghi nhận từ Tổng cục Du lịch Việt Nam, trong 2 tháng đầu năm 2020, khách Trung Quốc đến Việt Nam đạt 838,625 lượt, chiếm 35% tổng thị trường khách châu Á [9]. Những đường bay thẳng giữa Việt Nam - Trung Quốc và một số vùng dịch khác

Tác giả liên hệ: Võ Minh Hiếu
Email: hieuvo3108@gmail.com

cũng được cho là nguyên nhân hàng đầu gia tăng số lượng người nhiễm Covid-19 tại Việt Nam. Tuy nhiên, Chính phủ Việt Nam đã sớm có phản ứng trong công tác khống chế số lượng người nhiễm Covid-19. Nhiều biện pháp phòng, chống được thực hiện khẩn trương. Đặc biệt, thực hiện biện pháp cách ly xã hội nhằm ngăn chặn triệt để nguồn lây nhiễm từ bên ngoài và trong cộng đồng.

Mặc dù số ca nhiễm Covid-19 tại Việt Nam tăng nhanh trong khoảng thời gian từ nửa cuối tháng 3 đến nửa đầu tháng 4, nhưng Chính phủ, ngành y tế và truyền thông tại quốc gia này đã sẵn sàng ứng phó và kiểm soát thành công nguồn bệnh xâm nhập từ bên ngoài. Đây là một bài học kinh nghiệm trong công tác ứng phó với tình trạng khủng hoảng sức khỏe cộng đồng của Chính phủ Việt Nam. Đối với nghiên cứu này, tác giả đánh giá sơ bộ một số nguyên nhân tạo nên thành công trong công tác phòng chống dịch Covid-19 trong nửa đầu năm 2020 tại Việt Nam. Từ đó, có thể cung cấp kinh nghiệm thực tiễn cho những quốc gia, vùng lãnh thổ khác trên thế giới tham khảo biện pháp ứng phó với tình trạng khủng hoảng sức khỏe cộng đồng trong tương lai.

1. TỔNG QUAN LÝ THUYẾT

Dịch bệnh lạ nghi là SARS đã bùng phát tại một chợ hải sản thuộc thành phố Vũ Hán, tỉnh Hồ Bắc, Trung Quốc vào cuối tháng 12/2019 [10].

Những nhân viên nhiễm bệnh tại chợ hải sản có cùng chung triệu chứng sốt, ho khan và viêm phổi [11]. Đến tháng 01/2020, tình trạng dịch bệnh bùng phát dữ dội sang những tỉnh khác của Trung Quốc (Chiết Giang, Quảng Đông, Hà Nam, Hồ Nam) [12]. Nguyên nhân gây ra dịch bệnh nhanh chóng được xác định là chủng virus Corona mới (SARS-CoV-2) [4]. Virus SARS-CoV-2 lây giữa những người có tiếp xúc gần với nhau, thông qua các giọt bắn từ đường hô hấp được tạo ra khi người nhiễm bệnh ho, hắt hơi hoặc nói chuyện [13 - 14]. Dịch Covid-19 bùng phát bởi virus SARS-CoV-2 được phân loại là bệnh truyền nhiễm đáng chú ý cấp độ 5 tại Đài Loan vào ngày 15/01/2019 [15].

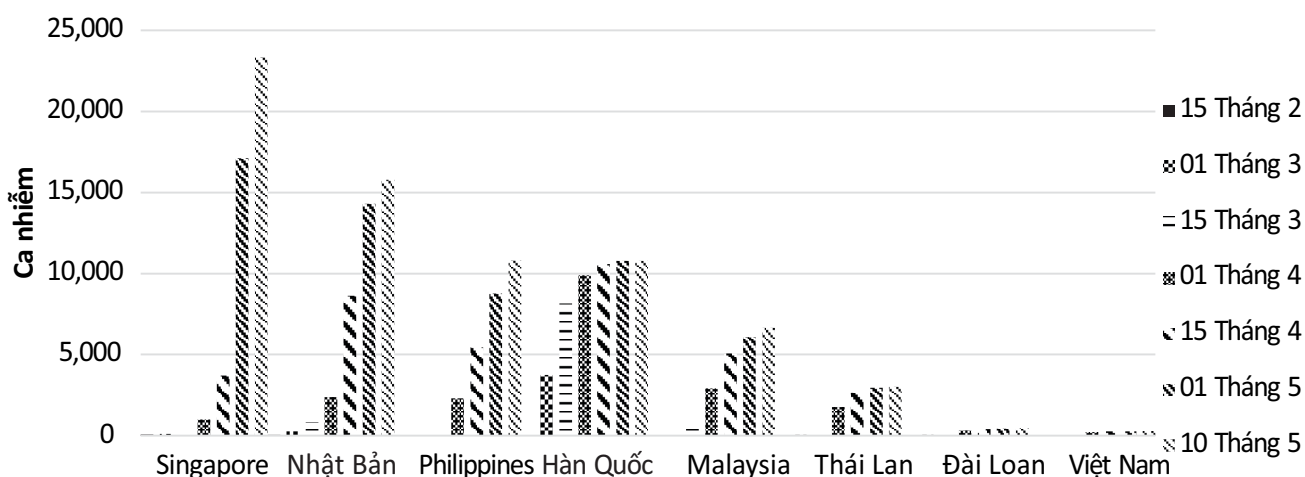
Tiếp theo đó, dịch Covid-19 nhanh chóng lây nhiễm rộng khắp các quốc gia, vùng lãnh thổ trong khu vực châu Á, đặc biệt là những quốc gia, vùng lãnh thổ giáp biên với Trung Quốc [16]. Theo thống kê trong nửa cuối tháng 01/2020, ngoại trừ Trung Quốc, dịch Covid-19 đã xuất hiện tại 18 quốc gia, vùng lãnh thổ trên thế giới (**Bảng 1**). Tác động của dịch Covid-19 gây ra ảnh hưởng tiêu cực trực tiếp đến kinh tế, ngoại giao và tâm lý xã hội [17]. Vì sự lây nhiễm nhanh chóng và mức độ nghiêm trọng của dịch Covid-19, Tổ chức Y tế thế giới (WHO) đã tuyên bố “Tình trạng khẩn cấp y tế công cộng quốc tế” (Public Health Emergency of International Concern) lần thứ 5 vào ngày 30/01/2020 [18].

Bảng 1. Thời gian ghi nhận ca nhiễm Covid-19 đầu tiên tại một số quốc gia, vùng lãnh thổ trên thế giới trong tháng 01/2020 [13, 16]

Quốc gia, vùng lãnh thổ	Thời gian
Trung Quốc	07/01/2020
Thái Lan	13/01/2020
Nhật Bản	15/01/2020
Hàn Quốc	20/01/2020
Hoa Kỳ	23/01/2020
Việt Nam, Singapore	24/01/2020
Úc, Nepal, Pháp	25/01/2020
Malaysia	26/01/2020
Campuchia, Đức, Sri Lanka	28/01/2020
UAE	29/01/2020
Philippines, Ấn Độ, Phần Lan	30/01/2020
Ý	31/01/2020

So sánh giữa Việt Nam với những quốc gia, vùng lãnh thổ khác tại châu Á tương đồng về kinh tế, văn hóa, xã hội và môi trường ghi nhận có sự tương phản về số lượng người nhiễm bệnh và tốc độ lây nhiễm. Ngoại trừ Trung Quốc là nơi đầu tiên bùng phát dịch Covid-19 ghi nhận 82,926 trường hợp nhiễm và 4,633 trường hợp tử vong [19 - 20], các quốc gia, vùng lãnh thổ khác như Singapore, Nhật Bản, Philippines, Hàn Quốc, Malaysia, Thái Lan, Đài Loan và Việt Nam cũng đều có ca nhiễm Covid-19 đầu tiên trong tháng 01/2020 [16] (**Hình 1**). Từ giữa tháng 2 đến cuối tháng 3, số ca nhiễm tại Việt Nam (218 ca) và Đài Loan (329 ca) vẫn nằm trong tầm kiểm soát nhưng Hàn Quốc có

số ca nhiễm bùng phát đứng thứ 2 khu vực châu Á sau Trung Quốc. Chỉ trong nửa đầu tháng 3, Hàn Quốc ghi nhận 8,162 trường hợp nhiễm bệnh, tăng gấp đôi so với ngày 01/03. Từ nửa cuối tháng 4 đến nửa đầu tháng 5, Việt Nam, Đài Loan, Hàn Quốc và Thái Lan tạm thời khống chế số ca nhiễm bệnh trong khi Singapore và Nhật Bản tăng vọt lên lần lượt là 23,336 và 15,777 trường hợp nhiễm Covid-19. Tính đến ngày 10/05, Singapore, Thái Lan và Việt Nam có số người nhiễm Covid-19 trung bình mỗi ngày lần lượt là 271.3 ca, 35.0 ca và 3.3 ca. Singapore dẫn đầu khu vực Đông Nam Á về số lượng ca nhiễm Covid-19 tính đến nửa đầu tháng 05/2020.

Hình 1. Thống kê số ca nhiễm Covid-19 tại một số quốc gia, vùng lãnh thổ tại châu Á từ ngày 15/02 đến ngày 10/05/2020 [21 - 23]

3. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Nghiên cứu tập trung khai thác thông tin về diễn biến dịch Covid-19 tại Việt Nam từ ngày 24/01/2020 đến ngày 10/05/2020. Dựa theo phương pháp phân tích và tổng kết kinh nghiệm [24], nghiên cứu được thực hiện chủ yếu dựa trên hoạt động tổng hợp và đánh giá các nguồn tài liệu liên quan, bao gồm tin tức, bài báo khoa học, dữ liệu và thông tin trực tuyến có uy tín tại Việt Nam và quốc tế bằng công cụ tìm kiếm thông tin trực tuyến Google Search và Google Scholar thông qua 4 từ khóa “covid, ncov, corona, SARS-CoV-2” gắn với vùng địa lý Việt Nam. Nguồn thông tin được phân chia theo 3 nhóm chủ đề (**Bảng 2**), bao gồm:

Nhóm 1: dữ liệu số ca nhiễm Covid-19 tại Việt Nam và quốc gia, vùng lãnh thổ khác tại châu Á

thu thập từ cổng thông tin điện tử chính thức của Tổ chức Y tế Thế giới (WHO), Trung tâm Nghiên cứu Chiến lược và Quốc tế (CSIS), Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN), Bộ Y tế Việt Nam (MOH) và Tổ chức Worldometer. Hoàn tất quá trình thu thập, dữ liệu về số ca nhiễm bệnh mỗi ngày, tổng số ca nhiễm bệnh, ca tử vong tại Việt Nam và một số quốc gia, vùng lãnh thổ khác tại châu Á được đối chiếu, kiểm tra và xử lý trong duy nhất trang tính MS Excel. **Hình 1** và **2** được sử dụng để minh họa thông tin dữ liệu này.

Nhóm 2: thông tin về phản ứng của Chính phủ Việt Nam trong hoạt động phòng chống dịch Covid-19 bao gồm tất cả chỉ thị, văn bản, báo cáo từ cổng thông tin điện tử Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, Bộ Y tế Việt

Nam (MOH) và Tổng cục Du lịch Việt Nam (VNAT). Nguồn thông tin sau khi thu thập được tổng hợp, so sánh đối chiếu và cập nhật trong nội dung bài viết.

Nhóm 3: thông tin, phản ứng cộng đồng về diễn biến dịch Covid-19 tại Việt Nam được thu thập chủ yếu qua 6 kênh báo chí trực tuyến (vnexpress.net, thanhnien.vn, tuoitre.vn, laodong.vn, vietnamnet.vn và zingnews.vn) và một số kênh báo chí điện tử khác. Theo đó, tổng

số lượng bài báo trực tuyến thu về từ công cụ Google search là 1,341 bài có nội dung khai thác chủ đề dịch Covid-19. Tất cả thông tin sau khi thu thập được tổng hợp, kiểm tra, so sánh đối chiếu và cập nhật trong nội dung bài viết.

Ngoài ra, những thông tin khác phục vụ cho nghiên cứu là nhóm bài báo thuộc tạp chí khoa học Việt Nam và quốc tế, báo cáo thuộc tổ chức, công ty tư nhân.

Bảng 2. Thống kê danh sách nguồn dữ liệu, thông tin khai thác về diễn biến dịch Covid-19 tại Việt Nam và quốc gia, vùng lãnh thổ khác từ ngày 24/12/2019 đến ngày 10/05/2020

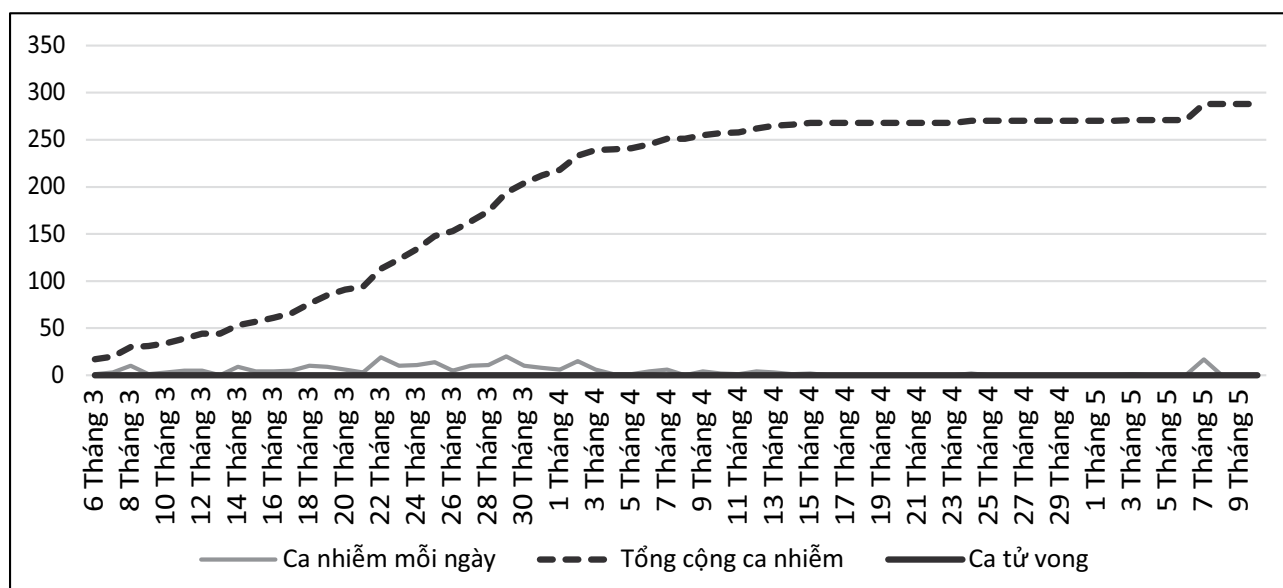
Nhóm 1: dữ liệu số ca nhiễm Covid-19 tại Việt Nam và quốc gia, vùng lãnh thổ khác tại châu Á (ca nhiễm bệnh mỗi ngày, tổng số ca nhiễm bệnh, ca tử vong)		
1	Website Tổ chức Y tế thế giới (WHO)	https://www.who.int/
2	Website Trung tâm Nghiên cứu Chiến lược và Quốc tế (CSIS)	https://www.csis.org/
3	Website Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN)	https://asean.org/
4	Website Bộ Y tế Việt Nam (MOH)	https://moh.gov.vn/
5	Website Worldometer	https://www.worldometers.info/
Nhóm 2: thông tin về phản ứng của Chính phủ Việt Nam trong hoạt động phòng chống dịch Covid-19 (chỉ thị; văn bản; báo cáo)		
1	Website Cổng Thông tin điện tử Chính phủ nước CHXHCN Việt Nam	http://chinhphu.vn/
2	Website Bộ Y tế Việt Nam (MOH)	https://moh.gov.vn/
3	Website Tổng cục Du lịch Việt Nam (VNAT)	http://vietnamtourism.gov.vn/
Nhóm 3: thông tin, phản ứng cộng đồng về diễn biến dịch Covid-19 tại Việt Nam (bài báo trực tuyến)		
1	Website Báo Vnexpress.vn Trực thuộc Bộ Khoa học và Công nghệ Việt Nam (MOST)	https://vnexpress.net/
2	Website Báo Thanh Niên Online Trực thuộc Hội Liên hiệp Thanh niên Việt Nam	https://thanhnien.vn/
3	Website Báo Lao động Online Trực thuộc Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam	https://laodong.vn/
4	Website Báo Tuổi Trẻ Online Trực thuộc Đoàn thanh niên Cộng sản Thành phố Hồ Chí Minh	https://tuoitre.vn/
5	Website Báo Vietnamnet.vn Trực thuộc Bộ Thông tin và Truyền thông Việt Nam (MIC)	https://vietnamnet.vn/
6	Website Báo Zingnews.vn Trực thuộc Hội Xuất bản Việt Nam	https://zingnews.vn/

4. KẾT QUẢ

4.1. Diễn biến dịch Covid-19 tại Việt Nam

Ngày 24/01, Việt Nam ghi nhận trường hợp nhiễm Covid-19 đầu tiên là công dân Trung Quốc đi từ thành phố Vũ Hán (Trung Quốc) đến thăm con trai sinh sống tại Hà Nội (Việt Nam), cả hai tiếp tục di chuyển đến Thành phố Hồ Chí Minh và

được nhập viện điều trị tại đây. Những trường hợp nhiễm bệnh về sau có sự đa dạng về độ tuổi, giới tính và quốc tịch, họ chủ yếu là những người di chuyển từ vùng dịch bên ngoài vào Việt Nam. Tính đến ngày 10/05, số trường hợp được xác nhận nhiễm Covid-19 là 288 ca và không có trường hợp tử vong [22, 25 - 26] (**Hình 2**).

Hình 2. Thống kê số ca nhiễm tại Việt Nam từ ngày 06/03 đến ngày 10/05/2020 [22, 25, 26]

Theo hệ thống văn bản, chỉ thị từ Thủ tướng Chính phủ Việt Nam nhằm ứng phó với diễn biến dịch bệnh Covid-19 có thể phân chia thành 4 giai đoạn nhỏ:

4.1.1. Giai đoạn 1 (từ 01/02/2020 đến 05/03/2020)

Từ ngày 01/02/2020 tạm ngưng hoạt động thương mại tại các cửa khẩu quốc tế Việt Nam - Trung Quốc theo Văn bản số 455 ký ngày 31/01/2020 của Ủy ban Nhân dân tỉnh Quảng Ninh ban hành [27], hủy toàn bộ các giấy phép bay đã cấp và dừng cấp phép chuyển bay mới cho các hãng hàng không khai thác giữa Việt Nam và Trung Quốc theo chỉ thị số 06 ký ngày 31/01/2020 của Thủ tướng Chính phủ về việc tăng cường các biện pháp phòng, chống trước diễn biến phức tạp của dịch bệnh viêm đường hô hấp cấp do virus SARS-CoV-2 gây ra [28]. Cũng trong giai đoạn này Việt Nam có 16 trường hợp nhiễm Covid-19 và tất cả được chữa trị khỏi trước ngày 26/02/2020 [29 - 30]. Đây là giai đoạn mà truyền thông xã hội dành sự quan tâm đặc biệt đến diễn biến dịch Covid-19 trong và ngoài nước. Theo nghiên cứu của Lã Việt Phương và cộng sự về phản ứng chính sách, truyền thông xã hội trong bối cảnh bùng phát Covid-19 tại Việt Nam, số lượng bài báo trực tuyến khai thác về chủ đề dịch bệnh được

đăng tải với tần suất cao nhất trong giai đoạn này, khoảng từ 150 đến 190 bài báo mỗi ngày thông qua 14 kênh báo điện tử phổ biến (Hình 3) [31].

4.1.2. Giai đoạn 2 (từ 06/03/2020 đến 19/03/2020)

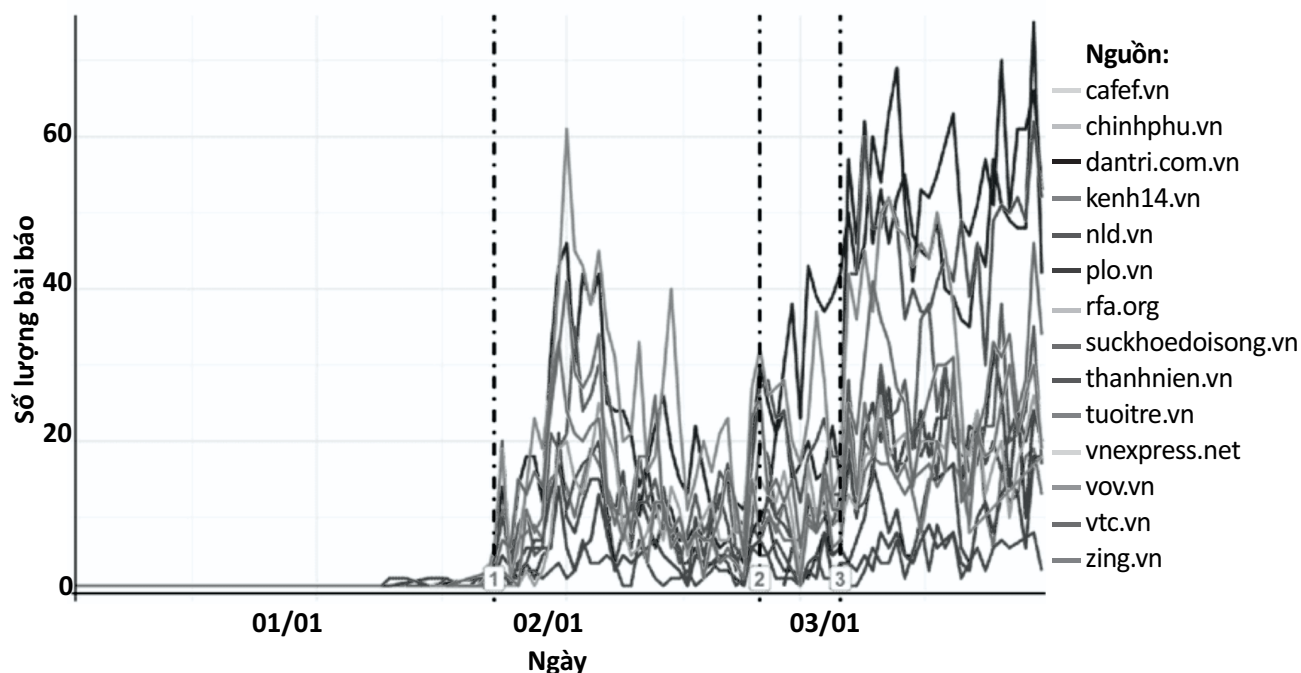
Sau 21 ngày Việt Nam không ghi nhận thêm ca nhiễm Covid-19 từ 16 trường hợp phát hiện và điều trị hồi phục từ cuối tháng 02/2020, đến ngày 06/03 Việt Nam tiếp tục công bố trường hợp nhiễm Covid-19 là bệnh nhân số 17 trú tại Hà Nội [32 - 33]. Tính đến ngày 19/03/2020, số ca nhiễm Covid-19 tiếp tục tăng nhanh đến 85 ca, họ chủ yếu nhập cảnh từ vùng dịch nước ngoài về Việt Nam (Hình 2).

4.1.3. Giai đoạn 3 (từ 20/03/2020 đến 21/04/2020)

Giai đoạn cao điểm khi số ca nhiễm Covid-19 tại Việt Nam tăng liên tục, có tổng cộng 268 ca nhiễm bệnh tính đến ngày 21/04/2020 (Hình 2). Nhiều trường hợp nhiễm Covid-19 được xác nhận có khả năng lây nhiễm cao trong cộng đồng vì có lịch trình di chuyển dày đặc đến nhiều nơi trong thời gian ủ bệnh. Các ổ dịch hoặc nghi có dịch bệnh xuất hiện tại nhiều địa phương có mật độ dân cư cao trong nhiều tỉnh thành trên cả nước. Vì vậy, Chính phủ Việt Nam

thực hiện biện pháp cách ly tập trung 14 ngày đối với mọi trường hợp nhập cảnh từ nước ngoài và tạm dừng nhập cảnh từ ngày 22/03. Ngày 01/04, Thủ tướng Chính phủ Việt Nam công bố dịch Covid-19 trên phạm vi cả nước và bắt đầu thực hiện cách ly toàn xã hội trong vòng

15 ngày (từ ngày 01/04 đến ngày 15/04) theo Chỉ thị số 15 ký ngày 27/03 về nội dung quyết liệt thực hiện đợt cao điểm phòng, chống dịch Covid-19 [34] và Chỉ thị số 16 ký ngày 31/03 về nội dung thực hiện các biện pháp cấp bách phòng, chống dịch Covid-19 [35].

Hình 3. Thống kê số lượng bài báo khai thác chủ đề về dịch Covid-19 trên một số kênh báo chí uy tín tại Việt Nam [31]

4.1.4. Giai đoạn 4 (từ 22/04/2020 đến trạng thái “bình thường mới”)

Tình trạng bùng phát số ca nhiễm Covid-19 tại Việt Nam diễn ra từ tháng 3 đến nửa đầu tháng 4. Đến cuối tháng 4, quốc gia này cơ bản đã kiểm soát được dịch Covid-19 [36], không ghi nhận ca nhiễm cộng đồng (**Hình 2**). Những ca nhiễm trong giai đoạn này chủ yếu từ nước ngoài nhập cảnh vào Việt Nam nhưng đã được kiểm soát và đưa đi cách ly tập trung hoặc điều trị tại bệnh viện tuyến đầu. Đồng thời, Việt Nam cũng tiến hành nới giãn cách ly xã hội, tập trung khôi phục kinh tế và ổn định tâm lý cộng đồng trong trạng thái “bình thường mới - hậu Covid-19” theo Chỉ thị số 19 ký ngày 24/04 của Thủ tướng Chính phủ về nội dung tiếp tục thực hiện các biện pháp phòng, chống dịch Covid-19 trong tình hình mới [37].

5. THẢO LUẬN: LÝ DO VIỆT NAM KIỂM SOÁT THÀNH CÔNG DỊCH COVID-19

5.1. Cả hệ thống chính trị và xã hội vào cuộc

Tại Việt Nam, cả hệ thống chính trị từ trung ương đến địa phương vào cuộc ngay từ thời điểm dịch bệnh xuất hiện trong tháng 01/2020 [28, 38], tuy nhiên số ít địa phương do hành động quá quyết liệt dẫn đến tiêu cực trong công tác thực hiện các biện pháp kiểm soát dịch bệnh Covid-19. Dựa theo khuyến cáo từ WHO kết hợp cùng kinh nghiệm ứng phó đại dịch SARS (hội chứng suy hô hấp cấp tính nặng) bùng phát năm 2003, Bộ Y tế Việt Nam đã truyền thông rộng rãi đến cộng đồng những biện pháp phòng ngừa nguy cơ lây nhiễm dịch Covid-19. Người dân được khuyến cáo mang khẩu trang nơi công cộng, thường xuyên rửa tay bằng xà phòng hoặc dung dịch rửa tay khô có cồn và tránh tiếp xúc nơi đông người [39 -

41]. Hoạt động cách ly cục bộ được thực hiện đối với những trường hợp nhiễm bệnh, nghi ngờ nhiễm bệnh và đã có tiếp xúc với người bệnh tại nhiều tỉnh thành từ tháng 02 đến tháng 03 [42]. Ngày 01/04, Việt Nam chính thức thực hiện cách ly xã hội trong vòng 15 ngày trên toàn quốc theo nguyên tắc “gia đình cách ly với gia đình, thôn bản cách ly với thôn bản, xã cách ly với xã, huyện cách ly với huyện, tỉnh cách ly với tỉnh” [35]. Bên cạnh đó, hoạt động khai báo y tế tại cảng hàng không, cửa khẩu; diễn tập quân đội cho tình huống giả định khi có từ 3,000 đến 30,000 người nhiễm và dịch bệnh đã lây lan vào một số đơn vị quân đội; phong tỏa trường học các cấp cũng được thực hiện nghiêm ngặt [43 - 45].

Để tạo sự đồng thuận cao trong nhận thức và hành động, hệ thống chính trị đã huy động toàn bộ các nguồn lực khác từ xã hội, đặc biệt là giới truyền thông. Những cơ quan truyền thông của Chính phủ như Đài Truyền hình Việt Nam (VTV), cơ quan thông tấn báo chí của

trung ương đến địa phương đồng loạt đưa tin đến người dân với cường độ và tần suất đều đặn mỗi ngày. Hệ thống quản lý cấp cơ sở (xã, phường) thông tin đầy đủ, rõ ràng về các biện pháp phòng ngừa cũng như các chỉ dẫn tương tác với chính quyền và cộng đồng khi có dấu hiệu bất thường liên quan đến công tác phòng dịch Covid-19.

Không chỉ Chính phủ hành động, nhiều doanh nghiệp, tổ chức, cá nhân đã tham gia vào hoạt động phòng chống dịch Covid-19 và hỗ trợ kinh tế nội địa (**Bảng 3**). Hoạt động cấp phát lương thực miễn phí (ATM gạo), giải cứu nông sản tồn đọng (dưa hấu, thanh long, tôm hùm) được triển khai và khởi động chương trình gây quỹ “Bảo vệ bác sĩ 24h”. Đặc biệt, sản phẩm bánh mì thanh long từ thương hiệu nội địa ABC Bakery sáng chế nhằm giải cứu hàng tấn thanh long không thể xuất khẩu sang thị trường Trung Quốc và nhiều điểm cấp phát lương thực miễn phí (ATM gạo) đã trở thành hiện tượng truyền thông trong nước và quốc tế.

Bảng 3. Thống kê thời gian hoạt động hỗ trợ cộng đồng ứng phó dịch Covid-19 tại Việt Nam [46:2]

Thời gian	Hoạt động ứng phó dịch Covid-19
Từ 26/01/2020	Phát khẩu trang y tế và dung dịch rửa tay sát khuẩn
Từ 01/02/2020	Tiến hành hoạt động giải cứu dưa hấu tại nhiều tỉnh thành trên cả nước
Từ 12/02/2020	ABC Bakery giới thiệu sản phẩm ‘Bánh mì thanh long’ tại Thành phố Hồ Chí Minh
Từ 16/02/2020	Hệ thống siêu thị VinMart mở bán trợ giá tôm hùm tại nhiều tỉnh thành trên cả nước
Từ 30/03/2020	Công ty Cổ phần Sữa VitaDairy Việt Nam khởi động chương trình gây quỹ “Bảo vệ bác sĩ 24h”
Từ 06/04/2020	Hoạt động cây ATM gạo miễn phí đầu tiên tại Thành phố Hồ Chí Minh

5.2. Văn hóa cộng đồng của người Việt Nam

Vì có nhiều kinh nghiệm đối diện với chiến tranh, thiên tai, dịch bệnh nên người Việt Nam có thói quen tiết kiệm. Nguồn tài sản tiết kiệm cá nhân (tiền, vàng, bất động sản) trở thành quỹ bảo hiểm rủi ro khi họ đối diện với thảm họa một cách nhanh chóng. Việt Nam thuộc nhóm quốc gia đứng đầu khu vực châu Á - Thái Bình Dương về xu hướng tiết kiệm tiền và đó cũng là văn hóa của họ [47 - 48]. Sau lựa chọn

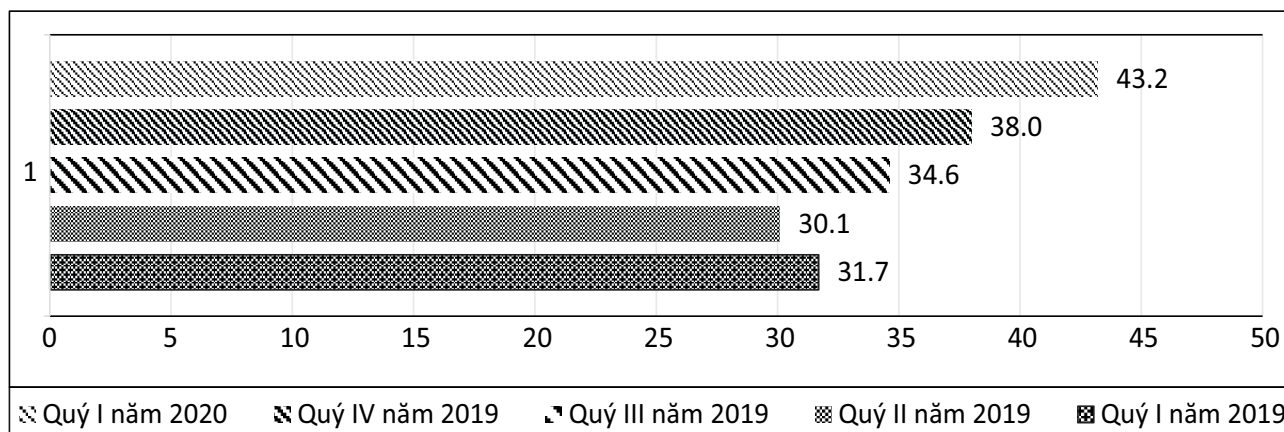
hàng đầu là gửi ngân hàng, người Việt vẫn duy trì thói quen cất giữ tiền, vàng tại tư gia với mục đích có thể sử dụng nhanh chóng khi cần thiết trong giai đoạn hiểm nghèo [49 - 50]. Chính thói quen này đã giúp người Việt Nam có thể duy trì và linh động phân bổ nguồn tiền chi tiêu trong thời gian thực hiện cách ly xã hội. Đây cũng được xem là một trong những lý do tạo nên thành công của biện pháp cách ly xã hội toàn dân do Chính phủ Việt Nam ban hành.

Một khía cạnh khác trong văn hóa Việt Nam là tính tự chủ ứng biến các tình huống bị cô lập, bao vây, cấm vận trong lịch sử. Với truyền thống kinh tế tự cung tự cấp, mô hình kinh tế vườn trại, quan hệ gần gũi và gắn bó giữa cư dân đô thị với cư dân nông thôn nên trong tình trạng cách ly xã hội người Việt Nam vẫn tận dụng tối đa ưu thế của kinh tế nông nghiệp truyền thống để giải quyết khó khăn về lương thực, thực phẩm hàng ngày một cách dễ dàng.

5.3. Sự hỗ trợ từ công nghệ

Xu hướng công nghệ trở nên thịnh hành tại Việt Nam từ 5 năm trở lại. Khi bùng phát dịch Covid-19, xu hướng này càng phát triển mạnh mẽ và tạo nên những thay đổi trong hành vi mua sắm, hỗ trợ người Việt Nam thực hiện tốt cách ly xã hội. Hạn chế đến chợ truyền thống hoặc siêu

thị, người dân sinh sống tại những đô thị lớn đã thay đổi cách thức mua sắm thực phẩm trên ứng dụng trực tuyến (GrabFood, GoFood, Now.vn, Baemin, Loship) và đồ dùng cá nhân trên sàn thương mại điện tử (Shopee, Tiki, Lazada, Sendo). Một số sàn thương mại điện tử tại Việt Nam đánh dấu mức tăng trưởng ít nhất 20% so với những tháng cuối năm 2019, cá biệt có sàn thương mại đạt mức tăng trưởng lên đến 150% so với ngày thường [51]. Shopee - sàn thương mại điện tử hàng đầu tại Việt Nam ghi nhận 43.2 triệu lượt truy cập website trong quý I năm 2020, tăng 5.2 triệu so với quý IV năm 2019 [52] (Hình 4). Sàn thương mại điện tử Lazada cũng ghi nhận chuỗi livestream kéo dài trong 88 giờ đã thu hút hơn 1.5 triệu lượt yêu thích và số lượng người xem gấp 240 lần so với thời điểm trước dịch Covid-19 [53 - 54].

Hình 4. Thống kê lượt truy cập website sàn thương mại điện tử Shopee Việt Nam từ quý I 2019 đến quý I 2020 [52]

5.4. Truyền thông nập bển

Với quy mô dân số hơn 97 triệu người [55], Việt Nam có tỷ lệ người dùng internet đạt 70% và số lượng người dùng mạng xã hội chiếm 67% dân số trong quý I năm 2020 [56]. Có sức ảnh hưởng to lớn, mạng xã hội (Facebook, FB Messenger, Zalo, Instagram, TikTok,...) là công cụ truyền thông phổ biến của hầu hết tất cả các tổ chức, doanh nghiệp, cá nhân tại Việt Nam. Thời gian bùng phát dịch Covid-19, mạng xã hội TikTok trở thành ứng dụng được tải về nhiều nhất trong ba tháng đầu năm 2020 tại Việt Nam, bao gồm

App Store và Google Play [57].

Bên cạnh hoạt động gửi tin nhắn SMS và truyền thông báo đài liên tục, Bộ Y tế Việt Nam đã khẩn trương thành lập và khởi động tài khoản TikTok (@boytevietnam) nhằm cung cấp những kiến thức phòng chống dịch Covid-19 đến cộng đồng. Tính đến 27/3/2020, với hashtag #BYT_nCoV, tài khoản TikTok của Bộ Y tế Việt Nam đã có hơn 15 nghìn người theo dõi, 40 nghìn lượt thích và hơn 1 triệu lượt xem với 22 video khuyến cáo nội dung phòng chống dịch Covid-19 [58]. Trong tháng 04/2020, tài khoản TikTok Bộ Y tế Việt Nam

Việt Nam được tổng hợp trong nghiên cứu đóng vai trò là nguồn tài liệu tham khảo cho các nghiên cứu khác trong tương lai. Đặc biệt, là hoạt động bổ sung hoặc đưa ra những quan điểm mới về giải pháp phòng chống dịch Covid-19 tại Việt Nam.

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình thực hiện nghiên cứu “Kinh nghiệm ứng phó bùng phát dịch Covid-19: Bài học từ Việt Nam”, tác giả đã nhận được ý kiến đóng góp, hướng dẫn từ quý học giả hiện nghiên cứu và giảng dạy trong lĩnh vực khoa học xã hội. Tác giả xin gửi lời cảm ơn đặc biệt đến:

1. ThS. Lê Quang Đức - Giảng viên Khoa Khoa học Xã hội và Nhân văn, Trường Đại học Tôn Đức Thắng, Thành phố Hồ Chí Minh, Việt Nam.
2. ThS. Hoàng Thị Vân - Giảng viên Khoa Khoa học Xã hội và Nhân văn, Trường Đại học Tôn Đức Thắng, Thành phố Hồ Chí Minh, Việt Nam.

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN

- [1] P.Duy, “Trung Quốc điều tra dịch viêm phổi ‘không thể lý giải’, nghi là SARS”, 2019. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://thanhnien.vn/the-gioi/trung-quoc-dieu-tra-dich-viem-phoi-khong-the-ly-giai-nghi-la-sars-1166724.html> [Truy cập 15/05/2020].
- [2] N.Vân, “Trung Quốc bùng phát dịch bệnh nghi giống SARS”, 2019. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://laodong.vn/the-gioi/trung-quoc-bung-phat-dich-benh-nghi-giong-sars-775678.lido> [Truy cập 15/05/2020].
- [3] H.Linh, “Trung Quốc điều tra nghi vấn virus SARS 2.0”, 2019. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://baotintuc.vn/the-gioi/trung-quoc-dieu-tra-nghi-van-virus-sars-20-2019-1231184200538.htm> [Truy cập 15/05/2020].
- [4] World Health Organization, “Novel Coronavirus (2019-nCoV) Situation Report 1”, 2020. [Online]. Available: [https://www.who.int/docs/defaultsource/coronaviruse/situation-](https://www.who.int/docs/defaultsource/coronaviruse/situation-reports/20200121-sitrep-1-2019-ncov.pdf?sfvrsn=20a99c10_4)

[reports/20200121-sitrep-1-2019-ncov.pdf?sfvrsn=20a99c10_4](https://www.who.int/docs/defaultsource/coronaviruse/situation-reports/20200121-sitrep-1-2019-ncov.pdf?sfvrsn=20a99c10_4) [Access May 15th, 2020].

- [5] L.Hiệp, “Toàn cảnh các ca nhiễm Covid-19 tại Việt Nam tới ngày 12.3”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://thanhnien.vn/thoi-su/toan-canhh-cac-ca-nhiem-covid-19-tai-viet-nam-toi-ngay-123-1194645.html> [Truy cập 15/05/2020].
- [6] P.Nhơn và H.Thảo, “Nơi ‘bắt’ con virus nCoV lần đầu tiên ở Việt Nam”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://vietnamnet.vn/vn/suc-khoe/suc-khoe-24h/noi-bat-con-virus-ncov-lan-dau-tien-o-viet-nam-626013.html> [Truy cập 15/05/2020].
- [7] Ban biên tập trang thông tin điện tử Cục Y tế dự phòng, “Hai trường hợp bước đầu được xác định nhiễm chủng vi rút Corona mới nCoV tại Việt Nam (Ngày 24 tháng 01 năm 2020)”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <http://vncdc.gov.vn/vi/tin-tuc-su-kien/8576/hai-truong-hop-buoc-dau-duoc-xac-dinh-nhiem-chung-vi-rut-corona-moi-ncov-tai-viet-nam-ngay-24-thang-01-nam-2020> [Truy cập 15/05/2020].
- [8] N.H.Thao, “Việt-Trung và đường biên giới pháp lý, công bằng, hữu nghị”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <http://www.mofahcm.gov.vn/mofa/nr040807104143/nr040807105001/ns090105140306> [Truy cập 15/05/2020].
- [9] Trung tâm Thông tin Du lịch, “Số liệu thống kê khách quốc tế đến”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <http://www.vietnamtourism.gov.vn/index.php/statistic/international?txtkey=&year=2020&period=t2> [Truy cập 17/05/2020].
- [10] Q.Ding, P.Lu, Y.Fan, Y.Xia and M.Liu, “The clinical characteristics of pneumonia patients coinfecting with 2019 novel coronavirus and influenza virus in Wuhan, China”. *Journal of Medical Virology*, Vol. 92, No. 9, pp.1549-1555, 2020. DOI: 10.1002/jmv.25781.
- [11] C.Huang, Y.Wang, X.Li, L.Ren, J.Zhao, Y.Hu and Z.Cheng, “Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China”. *The Lancet*, Vol. 395, No.

10223, pp.497-506, 2020.

[12] R.Ralph, J.Lew, T.Zeng and D.J.Kelvin, "2019-nCoV (Wuhan virus), a novel Coronavirus: Human-to-human transmission, travel-related cases, and vaccine readiness". *The Journal of Infection in Developing Countries*, Vol. 14, No. 01, pp.3-17, 2020.

[13] D.Kumar, R.Malviya and P.K.Sharma, "Corona Virus: A Review of COVID-19". *Eurasian Journal of Medicine and Oncology*, No. 4, pp.8-25, 2020.

[14] C.C.Lai, T.P.Shih, W.C.Ko, H.J.Tang and P.R Hsueh, "Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) and corona virus disease-2019 (COVID-19): The epidemic and the challenges". *International Journal of Antimicrobial Agents*, Vol. 55, No. 3, pp.105924, 2020. DOI: 10.1016/j.ijantimicag.2020.105924.

[15] Taiwan Centers for Disease Control, "Severe Special Infectious Pneumonia", 2020. [Online]. Available: <https://www.cdc.gov.tw/Disease/SubIndex/N6XvFa1YP9CXydb0kNSA9A> [Access May 17th, 2020].

[16] World Health Organization, "Coronavirus Disease (COVID-2019) Situation Reports", 2020. [Online]. Available: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports> [Access May 17th, 2020].

[17] J.Hua and R.Shaw, "Corona Virus (COVID-19) "Infodemic" and Emerging Issues Through a Data Lens: The Case of China". *International Journal of Environmental Research and Public Health*, Vol. 17, No. 7, pp.2309, 2020. DOI: 10.3390/ijerph17072309.

[18] World Health Organization, "COVID 19 Public Health Emergency of International Concern (PHEIC)", 2020. [Online]. Available: [https://www.who.int/who-documents-detail/covid-19-public-health-emergency-of-international-concern-\(pheic\)-global-research-and-innovation-forum](https://www.who.int/who-documents-detail/covid-19-public-health-emergency-of-international-concern-(pheic)-global-research-and-innovation-forum) [Access May 17th, 2020].

[19] Worldometers, "Coronavirus Cases, China", 2020. [Online]. Available: <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/china/> [Access May 20th, 2020].

[20] World Health Organization, "Coronavirus Cases, China", 2020. [Online]. Available: <https://covid19.who.int/region/wpro/country/cn> [Access May 20th, 2020].

[21] Worldometers, "Coronavirus Cases, Countries", 2020. [Online]. Available: <https://www.worldometers.info/coronavirus/#countries> [Access May 20th, 2020].

[22] Center for Strategic and International Studies, "Southeast Asia Covid-19 Tracker", 2020. [Online]. Available: <https://www.csis.org/programs/southeast-asia-program/southeast-asia-covid-19-tracker-0> [Access May 20th, 2020].

[23] The Association of Southeast Asian Nations, "ASEAN Health Sector Efforts in the Prevention, Detection and Response to Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)", 2020. [Online]. Available: https://asean.org/?static_post=updates-asean-health-sector-efforts-combat-novel-coronavirus-covid-19 [Access May 20th, 2020].

[24] V.C.Đàm, *Phương pháp luận nghiên cứu khoa học*, lần thứ 5. Hà Nội: Nhà xuất bản Khoa học và Kỹ thuật, 1999.

[25] Trang tin về dịch bệnh viêm đường hô hấp cấp Covid-19, "Trang chủ", 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://ncov.moh.gov.vn/> [Truy cập 26/05/2020].

[26] Worldometers, "Coronavirus Cases, Vietnam", 2020. [Online]. Available: <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/viet-nam/> [Access June 01st, 2020].

[27] Cổng thông tin điện tử tỉnh Quảng Ninh, "Tạm dừng hoạt động các điểm xuất hàng trên tuyến biên giới tỉnh Quảng Ninh", 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://www.quangninh.gov.vn/Trang/ChiTietTinTuc.aspx?nid=88935> [Truy cập

28/05/2020].

[28] Thủ tướng Chính phủ, “*Chỉ thị 06/CT-TTg năm 2020 về tăng cường biện pháp phòng, chống trước các diễn biến phức tạp mới của dịch bệnh viêm đường hô hấp cấp do chủng mới của vi rút corona gây ra*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: http://vanban.chinhphu.vn/portal/page/portal/chinhphu/hethongvanban?class_id=2&_page=1&mode=detail&document_id=198974 [Truy cập 28/05/2020].

[29] Cổng thông tin điện tử Bộ Y tế Việt Nam, “*Bệnh nhân nhiễm COVID-19 cuối cùng của Việt Nam hiện đã 2 lần âm tính*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: https://moh.gov.vn/hoat-dong-cua-dia-phuong/-/asset_publisher/gHbla8vOQDuS/content/benh-nhan-nhiem-covid-19-cuoi-cung-cua-viet-nam-hien-a-2-lan-am-tinh [Truy cập 28/05/2020].

[30] T.Hằng, “*Bệnh nhân thứ 16 nhiễm virus corona xuất viện hôm nay*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://zingnews.vn/benh-nhan-thu-16-nhiem-virus-corona-xuat-vien-hom-nay-post1051503.html> [Truy cập 28/05/2020].

[31] La.V.P, Pham.T.H, Ho.M.T, Nguyen.M.H, Nguyen.P.K.L, Vuong.T.T, Nguyen.H.K.T, Tran.T, Khuc.Q, Ho.M.T, Vuong.Q.H. “Policy Response, Social Media and Science Journalism for the Sustainability of the Public Health System Amid the COVID-19 Outbreak: The Vietnam Lessons”. *Sustainability*, Vol. 12, No. 7, pp.2931, 2020. DOI: 10.3390/su12072931.

[32] L.Hiệp, “*Nhiều thông tin không chính xác về ca nhiễm Covid-19 thứ 17 ở Hà Nội*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://thanhnien.vn/doi-song/nhieu-thong-tin-khong-chinh-xac-ve-ca-nhiem-covid-19-thu-17-o-ha-noi-1192364.html> [Truy cập 01/06/2020].

[33] L.Chị, L.Nga, T.Quỳnh, T.Linh và T.An, “*Bệnh Covid-19 xuất hiện ở Hà Nội*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://vnexpress.net/benh-covid-19-xuat-hien-o-ha-noi-4065478.html> [Truy cập 01/06/2020].

[34] Thủ tướng Chính phủ, “*Chỉ thị 15/CT-TTg năm 2020 về quyết liệt thực hiện đợt cao điểm*

phòng, chống dịch covid-19”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: http://vanban.chinhphu.vn/portal/page/portal/chinhphu/hethongvanban?class_id=2&_page=1&mode=detail&document_id=199574 [Truy cập 06/06/2020].

[35] Thủ tướng Chính phủ, “*Chỉ thị 16/CT-TTg năm 2020 về thực hiện biện pháp cấp bách phòng, chống dịch covid-19*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: http://vanban.chinhphu.vn/portal/page/portal/chinhphu/hethongvanban?class_id=2&_page=1&mode=detail&document_id=199607 [Truy cập 06/06/2020].

[36] Cổng thông tin điện tử Bộ Y tế Việt Nam, “*Việt Nam đã cơ bản đẩy lùi được Covid-19*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: https://moh.gov.vn/hoat-dong-cua-lanh-dao-bo/-/asset_publisher/TW6LTp1ZtwaN/content/viet-nam-a-co-ban-ay-lui-uoc-covid-19 [Truy cập 10/06/2020].

[37] Thủ tướng Chính phủ, “*Chỉ thị 19/CT-TTg năm 2020 về tiếp tục thực hiện biện pháp phòng, chống dịch covid-19 trong tình hình mới*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: http://vanban.chinhphu.vn/portal/page/portal/chinhphu/hethongvanban?class_id=2&mode=detail&document_id=199902 [Truy cập 10/06/2020].

[38] Báo điện tử Đảng Cộng sản Việt Nam, “*Bài 4: Đại dịch COVID-19 và những bài học từ Việt Nam*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <http://dangcongsan.vn/tieu-diem/bai-4-dai-dich-covid-19-va-nhung-bai-hoc-tu-viet-nam-553113.html> [Truy cập 11/06/2020].

[39] Cổng thông tin điện tử Bộ Y tế Việt Nam, “*5 điều cần làm ngay để phòng, chống dịch bệnh COVID-19*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: https://moh.gov.vn/tin-tong-hop/-/asset_publisher/k206Q9qkZOqn/content/5-ieu-can-lam-ngay-e-phong-chong-dich-benh-covid-19 [Truy cập 11/06/2020].

[40] Báo Tuổi Trẻ Online, “*10 biện pháp cơ bản phòng ngừa Covid-19*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://tuoitre.vn/10-bien-phap-co-ban-phong-ngua-covid-19-20200229144257284.htm>

[Truy cập 12/06/2020].

[41] M.Trang, “*Những việc cần làm để phòng ngừa Covid-19*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://vnexpress.net/nhung-viec-can-lam-de-phong-ngua-covid-19-4066154.html> [Truy cập 12/06/2020].

[42] Cổng thông tin điện tử Bộ Y tế Việt Nam, “*Thực hiện nghiêm sàng lọc, cách ly và xét nghiệm người nghi nhiễm Covid-19*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://ncov.moh.gov.vn/-/thuc-hien-nghiem-sang-loc-cach-ly-va-xet-nghiem-nguoi-nghi-nhiem-covid-19> [Truy cập 12/06/2020].

[43] B.Đô và L.Thanh, “*Nội Bài siết kiểm tra nhập cảnh*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://vnexpress.net/noi-bai-siet-kiem-tra-nhap-can-h-4068388.html> [Truy cập 12/06/2020].

[44] Trung tâm Truyền thông Giáo dục, “*63/63 tỉnh, thành cho học sinh nghỉ học để phòng dịch nCoV*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://moet.gov.vn/tintuc/Pages/tin-hoat-dong-cua-bo.aspx?ItemID=6454> [Truy cập 12/06/2020].

[45] Trung tâm Truyền thông Giáo dục, “*Bộ GDĐT hướng dẫn các biện pháp phòng, chống Covid-19 trong trường học*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://moet.gov.vn/tintuc/Pages/phong-chong-nCoV.aspx?ItemID=6654> [Truy cập 12/06/2020].

[46] The Nielsen Company, “*Báo cáo Ảnh hưởng của Covid-19 lên hành vi người tiêu dùng các lĩnh vực*”. Nghiên cứu, Việt Nam, tr.2, 2020.

[47] M.T.Quý, “*Tác động của toàn cầu hóa đến truyền thống cần cù, tiết kiệm của dân tộc Việt Nam*”, *Tạp chí Triết học*, Tập 192, Số 5, 2007.

[48] V.A.Tuấn. “*Tính cách người Việt Nam với quá trình hội nhập*”, *Tạp chí Tâm lý học*, Tập 1, Số 5, tr.6-8, 2006.

[49] Q&Me Vietnam Market Research, “*Vietnamese Saving Report*”, 2015. [Trực tuyến]. Địa chỉ: https://www.slideshare.net/asiaplus_inc/vietnamese-saving [Truy cập

15/06/2020].

[50] B.Trân, “*Nhiều người có thói quen gửi tiết kiệm hàng tháng*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://vnexpress.net/nhieu-nguoi-co-thoi-quen-gui-tiet-kiem-hang-thang-4067418.html> [Truy cập 15/06/2020].

[51] N.Bình, “*Mua sắm trên mạng: thói quen thời Covid-19*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://tuoitre.vn/mua-sam-tren-mang-thoi-quen-thoi-covid-19-20200315094319376.htm> [Truy cập 17/06/2020].

[52] IPrice Group, “*Bản đồ thương mại điện tử Việt Nam*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://iprice.vn/insights/mapofecommerce/> [Truy cập 17/06/2020].

[53] G.Q.Hoàng, “*Người tiêu dùng thay đổi nhu cầu mua sắm trực tuyến mùa dịch Covid-19*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://zingnews.vn/nguoi-tieu-dung-thay-doi-nhu-cau-mua-sam-truc-tuyen-mua-dich-covid-19-post1067016.html> [Truy cập 17/06/2020].

[54] M.Anh, “*Nhu cầu mua sắm trực tuyến thay đổi trong Covid-19*”. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://vnexpress.net/nhu-cau-mua-sam-truc-tuyen-thay-doi-trong-covid-19-4077107.html> [Truy cập 17/06/2020].

[55] Worldometers, “*Vietnam Population*”, 2020. [Online]. Available: <https://www.worldometers.info/world-population/vietnam-population/> [Access June 18th, 2020].

[56] Vnetwork JSC, “*Thống kê Internet Việt Nam 2020*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://vnetwork.vn/news/thong-ke-internet-viet-nam-2020> [Truy cập 18/06/2020].

[57] T.An, “*Người dùng “phát sốt” với TikTok trong mùa dịch Covid-19*”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://vtv.vn/cong-nghe/nguoi-dung-phat-sot-voi-tiktok-trong-mua-dich-covid-19-20200409105933406.htm> [Truy cập 18/06/2020].

[58] TikTok Vietnam, “*@boytevietnam*”, 2020. [Online]. Available: <https://vt.tiktok.com/B9KbGx/>

[Access June 18, 2020].

[59] Min Official, “*Ghen Co Vy - Official English Version, Corona virus Song, Together we #EndCoV*”, 2020. [Online]. Available: <https://www.youtube.com/watch?v=wGoodWEtV8c> [Access June 18th, 2020].

[60] L.V.Thọ. 2020. “*Virus Corona: 'Ghen Cô Vy*

và 'Vũ điệu rửa tay'- phòng chống dịch bằng... nhạc và múa”, 2020. [Trực tuyến]. Địa chỉ: <https://www.bbc.com/vietnamese/vietnam-51733492> [Truy cập 18/06/2020].

[61] Min Official, “*Ghen Cô Vy, Washing Hand Song, Corona Song*”, 2020. [Online]. Available: <https://www.youtube.com/watch?v=Btull3oArQw> [Access June 18th, 2020].

Facing Covid-19 outbreak experience: lesson from Vietnam (research data from 24th Dec 2019 to 10th May 2020)

Vo Minh Hieu

ABSTRACT

Five months after the outbreak of Covid-19, Vietnam confirmed 288 cases on 10th May 2020, with no deaths reported, many of which were from abroad. The figure was significantly low compared to that of other countries in the Asia region. This study was carried out to analyze Vietnam's combating Covid-19 by collecting highly reliable data from various sources. The rapid responses combined with drastic measures, a cohesive culture community, e-commerce platform and effective media strategies of the Vietnamese government are seen as key factors leading to their successful Covid-19 pandemic's containment. The analysis of Vietnam's containment strategies and experience serve as reference information to other nations and regions worldwide in dealing with the public health crisis that may happen in the future.

Keywords: Covid-19, experience, SARS-CoV-2, Vietnam

Received: 21/08/2020

Revised: 08/09/2020

Accepted for publication: 18/09/2020